

Відновлення психічного здоров'я у пацієнтів після COVID-19

Медики переконані, що після квідної пандемії поширення психічних розладів значно зростає. Зважаючи на це, значно збільшиться потреба в реабілітації таких пацієнтів: як тих, хто тяжко переносить COVID-19 у гострий період, так і тих, хто продовжує відчувати довгострокові наслідки недуги.

У пацієнтів із COVID-19 часто спостерігають такі психічні прояви: марення або розгубленість (до 65 %), збудження або ажитація (до 69 %), тривога (34 %), депресія (28 %) та проблеми зі сном. Підвищений ризик впливу хвороби на психічне здоров'я характерний для людей похилого віку та осіб з процесами, які призводять до розвитку деменції

Після виписування з лікарні з негативним тестом, проведеним методом полімеразної ланцюгової реакції, близько ¼ пацієнтів до півроку мають як мінімум 1 симптом, пов'язаний з перенесеною інфекцією. Найпоширенішими психологічними проблемами цього періоду є гострі стресові розлади (18,6 %), тривожні симптоми та симптоми деморалізації (26,7 %), депресія (10,5 %) та ускладнене горювання (8,1 %). Серед психіатричних ускладнень COVID-19 привертають увагу депресія, посттравматичний стресовий розлад (ПТСР), панічний розлад, а також синдром хронічної втоми та порушена якість життя.

Навіть через рік після виписування в осіб, що пережили критичний перебіг захворювання, зберігаються стійкі психічні порушення у вигляді тривожності, депресії і ПТСР. У більшості пацієнтів з тяжким гострим респіраторним дистрес-синдромом в анамнезі були виявлені когнітивні порушення, у тому числі порушення концентрації уваги, пам'яті і швидкості розумових процесів протягом року після хвороби («мозковий туман»).

Варто зазначити, що в Україні комплексне визначення потреб пацієнтів з COVID-19 та обсяг подальшої реабілітації регламенто-

вано Протоколом надання реабілітаційної допомоги пацієнтам з коронавірусною хворобою (COVID-19) та реконвалесцентам, затвердженим Наказом МОЗ від 20.04.2021 р. № 771. У цьому Протоколі представлені програми реабілітації в різних галузях медицини, розроблені робочою мультидисциплінарною групою МОЗ у складі імунологів, кардіологів, неврологів, психіатрів та експертів за деякими іншими спеціальностями. Отже, реабілітаційна допомога передбачає мультидисциплінарне втручання.

Причому медичний персонал повинен звертати увагу на стан психічного здоров'я пацієнтів з COVID-19 незалежно від ступеня тяжкості захворювання, а за необхідності проводити оцінку окремих психічних функцій та визначення ймовірності виникнення психічних розладів. Психологічна реабілітація має включати увагу до психологічних потреб пацієнта на всіх етапах надання допомоги.

Основними моментами втручання в контексті психологічної реабілітації пацієнтів після перенесеної коронавірусної інфекції є: розуміння та прийняття власного стану; робота з емоційними реакціями; посилення мотивації та дотримання реабілітаційних процедур; зміцнення здорових звичок (наприклад, фізичні вправи, регулювання маси тіла тощо); сприяння адаптації до нових умов життя.

Окрім цих «стандартних» пунктів, деяким пацієнтам може знадобитися спеціальне втручання. Наприклад, персональна нейропсихологічна реабілітація після інсульту, травми голови та нейрохірургічних втручань, проведення когнітивних тренінгів.

Підготовлено ТОВ «Медікс груп»

Хто поверне кошти за «пакунок малюка»?

Рахункова палата України повідомляє, що через неконкурентну закупівлю «пакунків малюка» під виглядом проектів міжнародної технічної допомоги, що фактично не здійснювалася, протягом 3 років держава отримала понад 129 млн грн збитків. Матеріальна шкода заподіяна унаслідок надмірно сплачених бюджетних коштів, що неправомірно спрямовані на оплату послуг міжнародного посередника, а відтак не повернені до місцевого і державного бюджетів.

Про це свідчать результати аудиту ефективності використання коштів державного бюджету на надання одноразової натуральної допомоги «пакунок малюка». Рахункова палата зазначає, що впродовж 2018–2020 рр. повинні були реалізовуватися два проекти міжнародної технічної допомоги (МТД), у рамках яких мали закупити «пакунки малюка». У 2018–2019 рр. Україна фінансувала ці проекти за рахунок коштів державного бюджету.

Загалом впродовж цього періоду з державного бюджету на придбання «пакунків малюка» та виплату грошової компенсації виділили 2,5 млрд грн. За ці кошти придбано 587 тис. «пакунків малюка» та виплачена грошова компенсація їх вартості для понад 83 тис. малюків. Потреба в «пакунках малюка» та виплата грошової компенсації їх вартості забезпечена на 94 %. При цьому аудитор

встановили, що 84 % коштів (2,1 млрд грн) використані за відсутності прозорої системи закупівлі та в неконкурентний спосіб.

Фактично через відсутність закону, який би регулював питання залучення, реалізації та моніторингу міжнародної технічної допомоги, а також унаслідок дій та бездіяльності посадових осіб низки органів виконавчої влади держава не отримала у 2018–2020 рр. на закупівлю «пакунків малюка» жодної копійки, жодних послуг чи робіт на безоплатній та безповоротній основі як міжнародну технічну допомогу.

При цьому обласні державні адміністрації і Міністерство соціальної політики за відсутності міжнародної технічної допомоги надмірно сплатили міжнародному посереднику 45,5 млн грн, які неправомірно отримано управлінням ООН з обслуговування проектів як оплата послуг з управління проектом (реалізації проекту).

Такі послуги мали бути оплачені лише у разі фактичного надання Україні міжнародної технічної допомоги.

Аудит також встановив, що органи соціального захисту обласних державних адміністрацій (окрім Донецької, яка офіційно відмовилася від участі в проєкті) і Київської міської держадміністрації протягом 2018–2019 рр. додатково неправомірно витратили на оплату послуг з управління проєктами міжнародної технічної допомоги на закупівлю «пакунків малюка» понад 83 млн грн за рахунок коштів субвенції з державного бюджету, а Мінсоцполітики у 2020 р. – понад 45 млн грн коштів держбюджету.

Неправомірне заволодіння міжнародним посередником бюджетними коштами призвело до матеріальної шкоди і нанесло збитки територіальним громадам і державі.

«Україна не отримала за 3 роки жодної міжнародної технічної допомоги, але під її виглядом бюджетними коштами оплачені посередницькі послуги. При цьому не були проведені публічні процедури закупівлі. Це призвело до розтрати бюджетних коштів на суму понад 129 млн грн», – наголосив представник Рахункової палати.

Також протягом зазначеного періоду чотири рази змінювався вміст «пакунка малюка» – асортимент розширено з 25 до 35 найменувань, а кількість предметів з 30 до 91 одиниці. При цьому перелік товарів не є вичерпним, у ньому відсутні теплі речі, встановлені також факти не повної комплектації «пакунків малюка».

Аудитори також вважають, що розмір грошової компенсації вартості «пакунка малюка» 5 тис. грн недостатній для самостійного придбання батьками немовлят повного переліку товарів, що входять до пакунка. При придбанні аналогічних речей у роздріб його вартість фактично збільшується з 5 до 9 тис. грн.

Окрім того, 124 тис. осіб, діти яких народилися у зазначений період, взагалі не отримали такої допомоги з держбюджету. Це, зокрема, пов'язано з тим, що видача пакунків для дітей, народжених з 24 жовтня до 31 грудня 2020 р., мала здійснюватися протягом січня – березня 2021 р. Ще майже 15 тис. дітей у Донецькій обл. отримували грошову компенсацію у розмірі 3,25 тис. грн за рахунок обласного, а не державного бюджету. З початку року не отримали допомоги понад 90 тис. батьків дітей, народжених впродовж січня – квітня 2021 р., оскільки станом на 12 травня 2021 р. «пакунки малюка» не закуплені.

Заступник голови Рахункової палати додав, що нині правоохоронні органи, зокрема Офіс генерального прокурора, Національне антикорупційне бюро та Служба безпеки України, вже звернулися до Рахункової палати за матеріалами цього аудиту. Рахункова палата за підсумками аудиту рекомендує Мінсоцполітики вжити заходів щодо повернення бюджетних коштів у порядку відшкодування заподіяних збитків.

Підготовлено ТОВ «Медікс груп»

Про дві версії COVID-паспортів

Михайло Радущий, голова Комітету Верховної Ради України з питань здоров'я нації, медичної допомоги та медичного страхування, на своїй сторінці у Facebook опублікував пост, в якому зазначається, що Кабінет Міністрів України планує вже на початку липня запровадити українські цифрові COVID-паспорти.

Він підкреслює, що Україна діє синхронізовано з Європейським Союзом. Минулого тижня представниками Європарламенту та країн – членів ЄС було досягнуто згоди щодо COVID-сертифікатів ЄС. Цей документ підтверджуватиме, що особа або вакцинована від коронавірусу, або одужала від COVID-19, або має актуальний негативний тест та швидше за все, це будуть три різних сертифікати у паперовому або цифровому форматі. Як зазначає голова Комітету, ковідні сертифікати матимуть різні терміни дії. Наприклад, сертифікат про вакцинацію, за попередньою інформацією, діятиме 180 днів. Країни – члени ЄС також домовилися визнавати видані іншими країнами сертифікати про щеплення вакцинами, що дозволені в ЄС.

«Фактично наявність сертифіката або COVID-паспорта буде умовою для подорожей Європою. ЄС хоче дозволити в'їзд за умови, якщо туристи отримають усі рекомендовані дози вакцини не пізніше, ніж за 2 тижні до поїздки. Тому дуже важливо, щоб Уряд почав підготовку до впровадження системи видачі паспортів одночасно з європейцями», – наголосує Михайло Радущий.

Відтак планується зробити дві версії ковідного сертифіката:

- внутрішній – для користування всередині країни;
- зовнішній – для виїзду за кордон.

Вони відрізнятимуться лише набором даних.

До зовнішнього планується вносити прізвище та ім'я англійською мовою, дату народження, інформацію про дату щеплення,

тип вакцини, перша чи друга доза. Інформацію вноситимуть через електронну систему охорони здоров'я (ЕСОЗ), а сам документ можна буде отримати у лікаря або на порталі «Дія».

Обов'язки серед структур, що розробляють дану систему, розподілені наступним чином:

- Міністерство охорони здоров'я України відповідатиме за нормативне регулювання;
- Національна служба здоров'я України – за реєстр ковідних сертифікатів у eHealth, інтеграцію з зовнішніми системами («Дія», ЄС, інші країни), реєстрацію вакцинації у ВООЗ;
- Міністерство цифрової трансформації України – за відображення та валідацію ковідних сертифікатів через «Дію» та загальну координацію проєкту;
- Міністерство закордонних справ України – за двосторонні угоди про визнання цифрових сертифікатів з ЄС та іншими країнами світу;
- Державна прикордонна служба України – за перевірку іноземних цифрових сертифікатів при перетині кордону з Україною.

«І, звичайно, найголовніше – значно пришвидшити темпи вакцинації. Для того, щоб якомога більше наших співгромадян змогли скористатися перевагами COVID-паспортів», – резюмував голова профільного комітету.

Підготовлено ТОВ «Медікс груп»